

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Marie Žiškové ve věci **žalobkyně T. K.**, zastoupené JUDr. Josefem Bílkem, advokátem se sídlem Mladé Buky, Krkonošská 35, proti **žalované České správě sociálního zabezpečení** se sídlem Křížová 25, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 24. 1. 2003, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 22. 10. 2003, č. j. 6 Ca 60/2003-14,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalované **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalované ze dne 24. 1. 2003, byla zamítnuta žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 172/2002 Sb., o odškodnění osob odvedených do SSSR nebo do táborů, které SSSR zřídil v jiných státech, o kterou požádala jako osoba pozůstalá po odvedené osobě.

Žalobkyně se žalobou domáhala zrušení napadeného rozhodnutí s tím, že její otec opustil nikoliv území tehdejšího Československa, ale protiprávní protektorát, a to s úmyslem aktivně bojovat proti fašismu.

Městský soud v Praze přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná. V odůvodnění napadeného rozsudku uvedl zejména, že jedním z předpokladů vzniku nároku žalobkyně na poskytnutí jednorázové

peněžní částky je prokázání skutečnosti, že její otec byl odvečen do SSSR nebo do táborů, které měl SSSR zřízeny v jiných státech. Žalobkyně doložila, že její otec byl od roku 1940 do roku 1942 internován v pracovním táboře v SSSR, v daném případě však nedošlo k jeho odvečení, neboť jak sama žalobkyně uvedla, otec žalobkyně vstoupil na území SSSR z vlastní vůle, dobrovolně. Je nepochybné, že toto jeho rozhodnutí bylo ovlivněno tehdejší situací, nemění to však nic na tom, že se jednalo o jeho vlastní rozhodnutí překročit hranice a vstoupit na území SSSR. Soud dále uvedl, že z logického výkladu slova „odvečení“ je zřejmé, že se musí jednat o násilné přemístění z určitého místa na jiné místo, v daném případě do SSSR. Otec žalobkyně však jednal dobrovolně, o odvečení se tedy nejednalo, proto žalovaný správní orgán nepochybil, když žádost žalobkyně zamítl pro nesplnění předpokladu pro přiznání jednorázové peněžní částky podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 172/2002 Sb. o odškodnění osob odvečených do SSSR nebo do táborů, které SSSR zřídil v jiných státech.

Ze všech uvedených důvodů soud dospěl k závěru, že žaloba není důvodná a proto ji podle ustanovení § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Proti tomuto rozsudku Městského soudu v Praze podala žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) kasační stížnost, v níž tvrdí, že napadený rozsudek trpí nezákonností, spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Onou nesprávně posouzenou právní otázkou je obsah pojmu „odvečení“. Stěžovatelka namítá, že soud převzal právní argumentaci žalovaného, že se musí jednat o fyzické odvečení. Avšak otec stěžovatelky sice dobrovolně, ale pod tlakem dobových událostí opustil území Československa, zvolil útěk do země, která měla s Československou republikou uzavřeny mezinárodní smlouvy a kde se chtěl se zbraní v ruce aktivně podílet na osvobození své vlasti. Ihned po překročení státní hranice byl však zadržen a odvečen proti své vůli stovky kilometrů do koncentračního tábora. Stěžovatelka odkazuje na důvodovou zprávu k zákonu č. 172/2002 Sb., z níž vyplývá, že účelem tohoto zákona bylo zmírnit bezpráví, jehož se na svých občanech dopustila Československá republika tím, že jim neposkytla účinnou ochranu proti zvlášť páchané orgány cizího státu. Z uvedeného důvodu požaduje zrušení napadeného rozsudku.

Stěžovatelka uvedla dále, že rozsudek napadený kasační stížností obsahuje vadné poučení, které uvádí, že je možno podat kasační stížnost proti usnesení, avšak žádné usnesení vydáno soudem nebylo, jednalo se o rozsudek. Toto pochybení vnímá stěžovatelka jako chybu při písemném vyhotovení rozsudku.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila včas ve své kasační stížnosti, přitom neshledal vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost není důvodná.

Stěžovatelka uvádí jako důvod kasační stížnosti § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., podle něhož lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti, jež spatřuje v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, a to soudem provedený výklad zákonného pojmu „odvečení“.

Podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 172/2002 Sb., je oprávněnou osobou fyzická osoba, která splňuje současně zde vyjmenované podmínky. Jednou z nich je, že byla odvečena do Svazu sovětských socialistických republik nebo do táborů, které měl Svaz sovětských socialistických republik zřizeny v jiných státech.

Předmětem rozdílnosti v chápání pojmů může být přitom to, zda pojem „odvečen“, užitý v zákoně č. 172/2002 Sb., má být vnímán tak, že místo, ze kterého musely být oprávněné osoby odvečeny, muselo podléhat československé jurisdikci, nebo zda daný pojem je nutno vnímat tak, že takovým místem může být i jiné místo, typicky území jiného státu. V tomto směru soud vychází ze Stanoviska sociálně-správního kolegia Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 2. 2005, č. j. S 3401/2004-62, k výkladu pojmu „odvečení“ podle zákona č. 172/2002 Sb.

„Odvečení“ předpokládá, že určitá osoba byla proti své vůli přinucena opustit určitý prostor (území). Tímto územím je přitom nutno rozumět území, nad nímž československé orgány vykonávaly jurisdikci, tedy území bývalého Československa. Z důvodové zprávy k návrhu předmětného zákona vyplývá, že záměrem zákonodárce bylo přijetím zákona vyjádřit vůli i morální povinnost České republiky zmírnit bezpráví, jehož se na svých občanech dopustila ČSR (jako právní předchůdce ČR) tím, že jim neposkytla ochranu před zvlášť páchanou orgány cizího státu.

Zákon se vztahuje na občany České republiky, kteří jako českoslovenští občané byli odvečeni do Svazu sovětských socialistických republik nebo do táborů, které měl Svaz sovětských socialistických republik zřizeny v jiných státech. Poškozené osoby mají být odškodněny za odvečení, nikoli za pobyt v gulagu. Částka, kterou poškozené osoby obdrží, sice koresponduje s délkou odvečení a následného pobytu v gulagu, ale tato doba vystupuje pouze jako měřítko, na základě kterého k výpočtu dochází. Smysl zákona, kterým je odškodnit osoby za odvečení a následného pobytu v gulagu, zůstává nedotčen. Kdyby bylo cílem zákona odškodnit osoby za odvečení z jakéhokoliv místa mimo území SSSR do SSSR nebo do „sovětských“ gulagů v jiných zemích, svědčilo by to o tom, že ČR chce odškodnit primárně za dobu nesvobody, nikoli za fakt, že český stát selhal při ochraně osob proti sovětské kontrarozvědce v době, kdy území někdejší ČSR již bylo pod správou českých orgánů.

Na rozdíl od obdobných předpisů, kde jsou užity pojmy jako „věznění, soustředění“ (např. § 1 odst. 3 a § 2 odst. 1 zákona 261/2001 Sb.), užívá zákon 172/2002 Sb. výlučně pojem „odvečení“. Podstatou pro odškodnění je proto ono odvečení, nikoli samotná internace v gulazích.

Jak je zřejmé se záměru zákonodárce, vtěleném do důvodové zprávy k zákonu, na kterou si stěžovatelka odvolává, ale i z judikatury Nejvyššího správního soudu, v uvedeném kontextu je nutno pojem „odvečení“ vykládat v jeho pravém smyslu, tedy jako násilné, vynucené opuštění území, které podléhalo československé jurisdikci.

V daném případě však otec stěžovatelky území Československa opustil dobrovolně (o čemž není sporu), a proto nelze na takovou situaci vztáhnout ustanovení § 2 odst. 1 písm.

a) zákona a považovat jeho odchod za „odvlečení“ tak, jak jej má na mysli citované ustanovení.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná a zamítl ji (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle ustanovení § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Protože stěžovatelka nebyla ve sporu úspěšná, nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti; žalované, jíž by právo náhrady nákladů příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. března 2005

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu